

під час вінчання. Акти мовлення – це, власне, індивідуальні висловлювання, які і є мінімальними одиницями аналізу для етнографів комунікацій. Ще один ілюстративний приклад – вечірка – це ситуація мовлення, розмова між учасниками вечірки – подія мовлення, жарт під час цієї розмови – акт мовлення [2].

Інтерпретація актів мовлення залежить у рівній мірі від соціальних статусів та взаємин учасників ситуації мовлення, безпосереднього контексту, у якому зроблені ці акти. Самі акти мовлення є поєднанням мовного матеріалу і ситуації мовлення, тобто «лінгвістичної форми і соціальної норми» [2; 4].

М. Савілл-Троїке, відома етнограф та досвідчена викладачка англійської мови як іноземної, розділяє точку зору Д. Хаймса, розглядаючи етнографію комунікації (власне, соціолінгвістичну компетенцію) у контексті навчання іноземної мови. Вона чітко виокремлює три компоненти комунікативної компетентності – лінгвістичний (linguistic), комунікативний (interactional), культурний (cultural) [3; 4].

Зміст першого компоненту – лінгвістичного, в основному, співпадає з його розумінням Н. Чомскі, але є одна суттєва різниця – М. Савілл-Троїке вважає, що важливою характеристикою цього компоненту є його здатність передавати соціально-культурні меседжі. Знання повного набору лінгвістичних кодів, з їхніми особливостями, завдяки яким передається соціальна інформація, є важливим складником комунікативної компетентності, підкреслює дослідниця.

Другим складником комунікативної компетентності є власне комунікативні або інтерактивні навички, в основному, – це знання соціальних норм, правил, очікувань. Носії мови володіють не тільки мовним матеріалом, а й знаннями як побудувати своє висловлювання у певному комунікативному оточенні, тій чи іншій ситуації. Наприклад, як будувати розмову з другом, чи як звернутися до людини, яка вища за соціальним статусом. Саме інтерактивним навичкам потрібно навчати разом з мовним матеріалом, підкреслює М. Савілл-Троїке, хоча це і нелегка задача. Засвоєння інтерактивних моделей спілкування є важливою складовою комунікативної компетентності, яку необхідно набути у процесі вивчення іноземної мови.

Знання культури, особливо соціальної структури суспільства, до якого належать носії мови, а також системи цінностей, зв'язків, взаємин, які відображені у мові, – це третій компонент комунікативної компетентності. Наприклад, носій англійської мови легко визначить способи мовлення, які притаманні жінкам і чоловікам, дітям і дорослим, освіченим і неосвіченим членам суспільства. Для студентів, які вивчають англійську мову як другу мову, це завдання може виявитися нелегким, і якщо вони не зможуть визначити як доречно будувати розмову з певною групою носіїв мови, то можуть стати не тільки об'єктами жартів і сміху у кращому випадку, але й образити ненавмисне свого співбесідника [4, С. 100-101].

Таким чином, поняття комунікативної компетентності є базовим принципом і головною метою у навчанні іноземних мов і соціолінгвістиці. Коротко можемо визначити комунікативну компетентність як сукупність знань і навичок, якими повинен володіти користувач іноземної мови, щоб будувати успішні комунікації у певній мовній спільноті. Сформована і розвинена комунікативна компетентність означає знання і володіння мовним матеріалом – лексикою, фонетикою, граматику, плюс соціокультурні знання, які дозволяють користувачу мови визначити коли говорити (чи не говорити), що сказати і кому, як побудувати своє висловлювання належним і відповідним до ситуації способом.

Література:

1. Chomsky, Noam. Language and Mind. – Електронний ресурс : www.ugr.es/
2. Johnstone, Barbara. Dell Hymes and the Ethnography of Communication. – Електронний ресурс : <http://repository.cmu.edu/english>
3. Kamiya, Masashito. The Role of Communicative Competence in L2 Learning. – Електронний ресурс : www.jre.sophia.ac.jp/pdf/research/bulletin/ki26/kamiya/pdf
4. Saville-Troike, Muriel. Introducing Second Language Acquisition. – Cambridge University Press, 2012. – 216 p.

УДК 811.111

В. Г. Кузьменко,

Запорізький національний технічний університет, м. Запоріжжя

СИНТАКСИЧНА ІНТЕРФЕРЕНЦІЯ У ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНІЙ КОМУНІКАЦІЇ ТА ПЕРЕКЛАДІ, ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

У статті розглядається явище синтаксичної інтерференції, причини та механізм її виникнення, її вплив на професійно-орієнтовану комунікацію та переклад. Синтаксична інтерференція – це інтерференція членів речення, їх сполучуваності, а також речень різних типів. В даній роботі розглядається вплив синтаксичної інтерференції, якою можуть зазнавати практично всі члени речення, а саме, підмет, присудок, додаток, обставини, виражені різними частинами мови. Розглядається також порушення порядку слів у реченні, його будови, як інтерферують підрядні речення, складні конструкції, узгодження часів. Усі вищезазначені випадки синтаксичної інтерференції аналізуються на прикладах, надається правильний переклад. Пропонуються шляхи подолання негативної дії інтерференції внаслідок мовного контактування.

Ключові слова: інтерференція, синтаксична інтерференція, професійно-орієнтована комунікація.

СИНТАКСИЧЕСКАЯ ИНТЕРФЕРЕНЦИЯ В ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОЙ КОММУНИКАЦИИ И ПЕРЕВОДЕ, ПУТИ ЕЕ ПРЕОДОЛЕНИЯ

В статье рассматривается явление синтаксической интерференции, причины и механизм её возникновения, её влияние на профессионально-ориентированную коммуникацию и перевод. Синтаксическая интерференция – это интерференция членов предложения, их соединяемости, а также предложений разных типов. В данной работе рассматривается влияние синтаксической интерференции, которой могут подвергаться практически все члены предложения, а именно, подлежащее, сказуемое, дополнение, обстоятельства, выраженные разными частями речи. Рассматривается также нарушение порядка слов в предложении, его строение, как интерферируют подчиненные предложения, сложные конструкции, согласование времен. Все вышеуказанные случаи синтаксической интерференции анализируются на примерах, дается правильный перевод. Предлагаются пути преодоления негативного влияния интерференции вследствие языкового взаимодействия.

Ключевые слова: интерференция, синтаксическая интерференция, профессионально-ориентированная коммуникация.

SYNTACTICAL INTERFERENCE IN PROFESSION-ORIENTED COMMUNICATION AND TRANSLATION, WAYS TO OVERCOME IT

Syntactical interference, causes and mechanisms of its appearance, its impact on profession-oriented communication and translation are considered in the paper. Syntactical interference is an interference of parts of the sentence, the ways they are connected in it and that of the sentences of different types.

The paper considers the influence of syntactical interference on practically all parts of the sentence. In particular, attention has been paid to formal subject it and construction there is / there are.

The stress falls on objects, that is the difference in the ways which the words are connected in the sentence also can result in the mistakes.

Besides, the work focuses on adverbial modifiers and their interference depending on the part of speech they are expressed with, as it defines their place in the sentence.

More effort is concentrated on the interference at the level of sentence. Analysis of interference at this level covers:

- special construction «to have something done»;*
- sequence of words in the subordinate clause which is communicated as question;*
- tense forms in conditional subordinate sentences*
- inversion;*
- sequence of tenses;*
- infinitive constructions.*

All the abovementioned interferences have been analysed with the use of example sentences provided. Ways of overcoming negative interference are suggested.

Key words: *interference, syntactical interference, profession-oriented communication.*

Білінгвізм і мультілінгвізм набули в теперішньому світі надзвичайне поширення, тому питання пов'язані з інтерференцією, її подоланням набувають особливого значення. Як визначив Вайнрайх У. у своїй роботі «Одномовність та багатомовність» [2], інтерференція – це вторгнення норм однієї мовної системи в межі іншої.

В опублікованій літературі питання інтерференції розглядається на різних рівнях: фонетичному, морфологічному, синтаксичному, лексичному та семантичному. Різні автори розглядають її по-різному. Одні автори розглядають морфологічну та синтаксичну інтерференцію як окремі види інтерференції, інші розглядають їх у складі граматичної, треті ж розрізняють ще й пунктуаційну, стилістичну та внутрішньомовну [1, с. 78; 3, с. 4].

У роботі ми обмежимося розглядом інтерференції на синтаксичному рівні, тобто проаналізуємо вплив синтаксичної системи вихідної мови на мову перекладу.

Для того, щоб зрозуміти, що таке синтаксична інтерференція і як вона проявляється, необхідно пам'ятати, що синтаксис є наукою про закони з'єднання слів і будову речень. Необхідно підкреслити, що з морфологічної точки зору, слова є частинами мови, а з синтаксичної – членами речення. Таким чином, якщо розглядати інтерференцію з точки зору частин мови і належних до них категорій, це буде морфологічна інтерференція, якщо ж вивчати інтерференцію членів речення і їх сполучуваність, а також речень різних типів, мова буде йти про інтерференцію синтаксичну.

Впливу синтаксичної інтерференції можуть зазнавати практично всі члени речення, порядок слів у реченні, його будова, якщо у цьому плані є різниця між мовами M_1 і M_2 . Наприклад, вживання формального підмета «it» в англійській мові, якого немає в українській мові.

It is my purpose in the paper to describe all the parts of this engine in detail.

Це мета моєї роботи докладно описати всі деталі цього двигуна.

(Мета моєї роботи докладно описати всі деталі цього двигуна).

Інтерференції зазнають і присудки. Уникнення зворотів *there is / there are* є також наслідком впливу україно-мовної будови речення на його англійський переклад.

Один комп'ютер мало чим відрізняється від іншого.

One computer varies a little from another.

(There are minor variations from one computer to another).

Інтерференції також зазнають і другорядні члени речення: додатки і обставини. В англійській мові більшої інтерференції зазнають непрямі додатки. Тобто розбіжності у сполучуваності слів також можуть спричинити помилки.

Наприклад:

– займатись науково-дослідною роботою

to be engaged in research (a не by)

– залежати від

to depend on (upon) (a не from)

– складатися з

to consist of (a не from)

– за умови

provided (a не for condition)

Під впливом рідної мови при перекладі на іншу мову відбувається порушення порядку слів.

Наприклад:

Станок вмикали часто. *The machine tool was started often.*

(The machine tool was often started).

У цьому реченні обставина часу *often* ставиться перекладачем не перед смисловим дієсловом, а після нього.

В англійській мові обставини можуть бути виражені різними частинами мови: прислівником, іменником з прийменником, дієприкметником, інфінітивом і герундієм з прийменником, що визначає місце обставини у реченні. Досить часто в професійно-орієнтованих перекладах інтерферують обставини, виражені прислівниками, що додають додаткові смислові відтінки: *also, as well, too, either, else, even, only* і т.п.

Наприклад:

– Кількість енергії також не змінилась.

The amount of energy either didn't change.

(The amount of energy didn't change either)

– Результати експерименту та теоретичні дані також наведені в таблиці

The results of the experiment and theoretical data as well are tabled.

(The results of the experiment and theoretical data are tabled, as well).

Звичайно в англійській мові обставини стоять після додатка у такому порядку: обставина способу дії, обставина місця, обставина часу (може бути в кінці і на початку речення).

Наприклад:

Частки весь час повільно рухались у вузькій трубці.

Particles all the time were slowly moving along the narrow tube.

(Particles were moving slowly along the narrow tube all the time).

При перекладі на англійську мову у реченнях такого типу нерідко зустрічаються порушення порядку слів.

Синтаксична інтерференція в професійно-орієнтованому перекладі на рівні речення проявляється досить часто. Наприклад, для того щоб сказати: «Я хочу відремонтувати свою машину», в тому випадку, коли вам будуть ремонтувати її на станції технічного обслуговування, використовується спеціальна конструкція «*to have something done*», або пасивний інфінітив:

I'd like to have my car repaired. I'd like my car to be repaired.

Україномовні комуніканти використовують в таких реченнях активний інфінітив: *I'd like to repair my car.*

Це означає, що ви хочете самі ремонтувати машину.

Особливо часто при перекладі інтерферують підрядні речення. Наприклад:

– Ви знаєте, де встановлено топливний фільтр?

Do you know where the fuel filter is mounted?

– Ви пам'ятаєте, коли відбувся запуск цієї лінії?

Do you remember when this line was put into operation?

– Я не знаю, чи буде підприємству наказано впроваджувати винахід.

I don't know if the works will be ordered to apply the invention.

В реченнях такого типу інтерференція проявляється в підрядному реченні, яке комуніканти та перекладачі-початківці, передають запитанням:... *where is the fuel filter mounted?*,... *when was this line put into operation?*,... *will the works be ordered to apply the invention.* Тобто порушується порядок слів у розповідному реченні по аналогії з питальним реченням в українській мові.

Інтерференція проявляється і в підрядних умовних реченнях. Для англійського синтаксису характерні декілька типів умовних речень, в яких присудки можуть бути виражені різними способами. Розглянемо три приклади умовних речень, що інтерферують при перекладі:

– Якщо інженер закінчить експеримент, він почне записувати результати.

If the engineer will finish this experiment, he will begin recording the results.

Інтерференція проявляється у підрядному реченні умови, в якому комуніканти під впливом української мови використовують форму майбутнього часу замість теперішнього. Правильний варіант:

If the engineer finishes this experiment, he will begin recording the results.

– Якщо б інженер закінчив цей експеримент (зараз)він почав би записувати результати.

If the engineer (will finish) finished this experiment he (will begin) would began recording the results.

Правильний варіант:

If the engineer finished this experiment he would begin recording the results.

– Якщо б інженер закінчив цей експеримент вчасно він би зміг записати результати.

If the engineer finished this experiment in time he could record the results. Правильний варіант:

If the engineer had finished this experiment in time he would have managed to record the results.

При перекладі на англійську мову українського умовного способу ми зустрічаємося з різними відхиленнями від норм англійської мови.

В англійській мові в підрядних реченнях існує явище інверсії, тобто сполучники *if, provided* можуть опускатись. В цьому випадку у підрядному реченні допоміжне дієслово (*should, would, had, were*) ставиться перед підметом. Наприклад:

– Якщо виникне необхідність, коло буде розімкнене. *Should the need arise, the circuit will be disconnected.*

– Якщо між двома точками провідника не буде різниці потенціалів, електрони не будуть продовжувати рухатись. *Were there no difference of potential between two points of a conductor, electrons would not continue to flow.*

По аналогії з українською мовою комуніканти надають перевагу варіанту з сполучником *if*.

If the need arises, the circuit will be disconnected.

If there were no difference of potential between two points of a conductor, electrons would not continue to flow.

Розглянемо ще один приклад інтерференції в умовному реченні.

– Він сказав, що прилад не буде пошкоджено, якщо дотримуватись правил.

He said that the instrument would not be damaged if all rules will (would) be followed.

Правильний варіант:

He said that the instrument would not be damaged if all rules were followed.

У даному випадку ситуація ускладнюється необхідністю дотримуватись правила узгодження часів, оскільки присудок у головному реченні стоїть у формі минулого часу. Комуніканти помилково використовують майбутній час або майбутній у минулому в умовному реченні замість форми минулого часу.

Досить часто при спілкуванні та перекладі зазнає інтерференції і узгодження часів. Наприклад:

– Він сказав, що контракт підписано, але він не знає коли вони зможуть отримати обладнання.

He said that the contract had been signed and he didn't know when they would be able to get this equipment.

В таких реченнях комуніканти забувають показати попередню дію (*підписано*), одночасність (*не знає*) і замість майбутнього у минулому (*зможуть отримати*) використовують простий майбутній час.

В англійській мові існують складні інфінітивні конструкції. Наприклад в реченні: *Науковий керівник хотів, щоб прилад тестували в лабораторії.*

україномовні комуніканти віддають перевагу не інфінітивній конструкції *Complex object*, характерній для англійської мови:

The supervisor wanted the device to be tested in the laboratory.

а підрядному реченню

The supervisor wanted that the device would be tested in the laboratory

по аналогії з українською мовою.

Синтаксична інтерференція проявляється в мові перекладу досить часто і, щоб зменшити її вплив у професійно-орієнтованому спілкуванні та перекладі, необхідно вивчати мовні розбіжності, аналізувати їх, виявляти провокуючі інтерференції явища і прогнозувати їх негативний вплив ще при вивченні відповідних розділів граматики, закріплюючи навички додання інтерференції у процесі засвоєння теорії та практики перекладу у сфері професійної комунікації.

Література:

1. Алимов В. В. Интерференция в переводе: На материале профессионально ориентированной межкультурной коммуникации и перевода в сфере профессиональной коммуникации: диссертация... доктора филологических наук. – Москва, 2004. – 260 с.
2. Вайнрайх У. Одноязычие и многоязычие. «Новое в лингвистике» / Под ред. В. Ю. Розенцвейга. – Вып. 6. – М.: Изд. Прогресс, 1972. – С. 25–60.
3. Ковылина Л. Н. Синтаксическая интерференция и способы ее изучения / Л. Н. Ковылина // Автореф. дис. канд. филол. наук. Киев, 1983. – 24 с.
4. Розенцвейг В. Ю. Новое в лингвистике. Языковые контакты / В. Ю. Розенцвейг. – Вып. 6. – М.: Изд. Прогресс, 1972. – 534 с.
5. Хауген Э. Языковой контакт. «Новое в лингвистике» / Э. Хауген / Под ред. В. Ю. Розенцвейга. – Вып. 6. – М., 1972. – С. 61–80.

УДК 811.161.2'42

Н. О. Лисенко,

Національний фармацевтичний університет, м. Харків

НОТАТКИ ЩОДО ДЕТАЛІЗАЦІЇ ДЕФІНІЦІЇ ТЕРМІНА «АРХЕТИПНИЙ СИМВОЛ»

У статті розглядається питання про необхідність диференціації архетипних, традиційних та індивідуальних авторських символів, деталізується дефініція даних термінів, пропонується варіант класифікації символів – репрезентантів поетичної моделі світу.

Виділяються такі різновиди символів: індивідуальні авторські символи й успадковані символи. Серед останніх пропонується диференціювати: егоцентричні трансформації символів архетипної природи, зумовлені особливостями поетичної моделі світу; народнопоетичні символи (або їх модифікації); міфологеми: слов'янського походження; іншого походження, у тому числі індивідуально-авторські; християнську символіку.

Ключові слова: архетип, архетипний символ, традиційний символ, індивідуальний авторський символ, поетична модель світу.

ЗАМЕТКИ ПО ДЕТАЛИЗАЦИИ ДЕФИНИЦИИ ТЕРМИНА «АРХЕТИПИЧЕСКИЙ СИМВОЛ»

В статье рассматривается вопрос о необходимости дифференциации архетипных, традиционных и индивидуальных авторских символов, детализируется дефиниция данных терминов, предлагается вариант классификации символов – репрезентантов поэтической модели мира.

Выделяются такие разновидности символов: индивидуальные авторские символы и унаследованные символы. Среди последних предлагается дифференцировать: эгоцентричные трансформации символов архетипной природы, обусловленные особенностями поэтической модели мира; народнопоетические символы (или их модификации); мифологеми: славянского происхождения; другого происхождения, в том числе индивидуально-авторские; христианскую символику.

Ключевые слова: архетип, архетипный символ, традиционный символ, индивидуальный авторский символ, поэтическая модель мира.

CLASSIFICATION OF SYMBOLS-REPRESENTATIVES OF AUTHOR'S POETIC MODEL OF THE WORLD

The article deals with the matter of the necessity of differentiation of archetype, traditional and individual author's symbols, the definition of these terms has been detailed, the variant of classifying the symbols that represent the poetic model of the world has been suggested. As the basic the definition of the archetype symbol, suggested by American linguist Philip Wheelwright, has been chosen. The concepts of symbols by M. Rubtsov, S. Krymsky, V. Kononenko, T. Tsvivan and others have been presented and generalized.

The necessity of symbols differentiation has been proved, such as author's symbols (those depict philosophy, aesthetic author's guideline) and inherited symbols. Among the latter it is suggested to distinguish the egocentric transformations of the symbols of archetype origin, caused by the peculiarities of the poetic world model (we should note, that archetype symbol in its «pure» appearance can only exist «de jure»; «de facto» in a particular writing we always observe its modification); folk-poetic symbols (or their modifications), mythologies of Slavic or other origin, including individual author's; Christian symbolism (or its transformations, caused by the author's outlook). Traditional symbolism is suggested to be differed depending on its range of use: from the universal philosophic context to the national, folk poetic one. It is the artist's personality that characterizes both the set of actively used symbols, and inheritance of literature traditions, and attitude towards cultural fund of humankind.

The variants of symbols modification have been studied within the artistic cultural tradition that follows one of the three trends: reintegration, reinterpretation and pseudometamorphosis. The appropriate examples from world culture, mythology and literature have been presented.

Keywords: archetype, archetypal symbol, traditional symbol, individual author's symbol, poetic model of the world.

Історія людства – це шлях самоусвідомлення й реалізації духовних потенціалів, неможливий без вироблення системи цінностей як необхідного зв'язка для дій і прагнень. Паралельно з ієрархією цінностей культура становить собою систему специфічних смислів. Засобом матеріального виявлення цих двох груп є мова як знакова система.

Однією з найбільш універсальних знаково-мовних засобів інтерпретації є символ. У цій конкретно-матеріальній формі співіснують діалектично чуттєве і надчуттєве, одичинне і загальне, кінцеве і безкінечне, конкретне й абстрактне, матеріальна оболонка і духовне значення. І якщо визначити мистецтво як модель культури, то художні символи – це концептуально-матеріальні форми ідеалів, історично сформованих смислів, що є своєрідним базисом для певної ойкумени (цивілізації), стовпами, на яких тримається її духовність з естетичними еталонами або негативами.

Цілком закономірно, що вербальні символи у їх культурній значущості, зв'язку із концептуальною картиною світу, поетичними ідіолектами привертають увагу вітчизняних дослідників: А. Мойсієнка [6], Ю. Лазебника, Л. Пустовіт, Л. Ставицької, В. Кононенка [3], Н. Сологуб, М. Філона, Н. Варич, О. Таран, Л. Дорошиної, що продовжують традиції ви-